

-ตัวนำบางครั้งจะมีรูปเป็น หางณะ ๒ เช่น อาชญา ฆวณฺว

-เมื่อซ้อนกันสองตัวจะใช้เฉพาะหัวณะ ~ มาซ้อนเป็น ๒ เช่น สลฺยา มฺบว

๕ ตัว ระณะ (ณ)

-ตัวสะกดมีรูปเป็น ๕ เช่น วัณฺณสงสาร ๐ณฺณมฺว

๖ ตัว ระณะ (ณ)

-จะใช้หาง ๒ ซ้อนกับตัวอื่น มีค่าเท่า ๖ เช่น เสณฺณี ทิณฺณี ๐ณฺณ ๐ณฺณ

๗ ตัว ระณะ (ณ)

-บางทีจะมีรูปเป็น ๗, ๘, ๙ เช่น วัณฺณธรรม วุฑฺฒิ ๐ณฺณ ๐ณฺณ ๐ณฺณ

๘ ตัว ระณะ (ณ) เรียกอีกอย่างว่า “ระณะดั่งแมว” หรือ “ระณะดั่งมน”

-ตัวสะกดมีรูปเป็น ๘ เช่น วรรณะ ๐ณฺณ

๙ ตัว ระณะ (ณ)

-ตัวสะกดมีรูปเป็น ๙ เช่น สดฺดา วสนฺติ มณฺณ ๐ณฺณ

๑๐ ตัว ระณะ (ณ)

-ตัวนำและตัวสะกดมีรูปเป็น ๑๐ และหางนะ ๑ เช่น วันนํ กิณฺณํ ๐ณฺณ ๐ณฺณ

-เมื่อพยัญชนะที่นำหน้ามีสระอยู่ข้างใต้หรือมีตัวควบกล้ำให้ใช้ ๑ แทน เช่น ๐ณฺณ ๐ณฺณ

๑๑ ตัว ระณะ (ณ)

-เมื่อใช้กับภาษาบาลีจะออกเสียงเป็น ๑๑ เช่น ปญฺญา ปารมิ ๑๑ ๑๑

-ตัวสะกดมีรูปเป็น ๑๑ เช่น หอบ กอบ กุบ ๑๑ ๑๑ ๑๑

๑๒ ตัว ระณะ (ณ)

-ตัวสะกดใช้หางปะ ๑ แทน ๑๑, ๑๒ เช่น บาบ คาบ ๑๑ ๑๑ ๑๑

๑๓ ตัว ระณะ (ณ)

-มีรูปเป็น ๑๓, ๑๔ ใช้แทนตัว ๑๓ เช่น ผู้นั้น บุพผา ๑๑ ๑๑

๑๔ ตัว ระณะ (ณ) ปะ, ปะป้อม (พ)

ข้อสังเกต อักษรตัวเมืองล้านนา ไม่อาจจะใช้ภาษาไทยกลางเข้ามาเทียบสำเนียงเสียงคำพูดของชาวล้านนาไทยได้ครบหมดทุกตัว สำเนียงพูดบางคำจะเขียนให้ตรงตัวไม่ได้เลย เช่น **อึ๋น** **อึ๋น** **อึ๋น** ที่ซุ่ม, ท่า, ท่อง, ท่ง เป็นต้น ความหมายจะเป็นคนละคำไปเลย การเขียนและการอ่านจึงจำเป็นต้องใช้การสังเกตให้ดีว่าควรจะเขียนและอ่านออกเสียงอย่างไร

ตัวกล้ำคือ **ล** (ร) เมื่อใช้กล้ำพยัญชนะตัวอื่นจะใช้ **ล** (ไม้โก๋โงง) มาแทนโดยเขียนไว้ข้างหน้าพยัญชนะนั้น และมีกฎเกณฑ์การออกเสียงคือ หาก **ล** มากล้ำประกอกับพยัญชนะตัวที่ ๑ และตัวที่ ๓ ของพยัญชนะวรรค กะ, ตะ, ปะ จะมีเสียงเลื่อนไปเป็นเสียงพยัญชนะตัวถัดไปในวรรคนั้น คือเมื่อมากล้ำกับพยัญชนะตัวที่ ๑ จะเลื่อนไปเป็นเสียงของพยัญชนะตัวที่ ๒ ในวรรค เมื่อมากล้ำกับพยัญชนะตัวที่ ๓ จะเลื่อนไปเป็นเสียงของพยัญชนะตัวที่ ๔ ของวรรคเดียวกัน เช่น

ล อ่านว่า	ชะยัตถรา(กษัตริย์)	ล อ่านว่า	จียา
ล	"	ล	"
ล	"	ล	"
ล	"	ล	"
ล	"	ล	"

ยกเว้นมากล้ำพยัญชนะวรรคอื่น หรือหลังพยัญชนะ หรือพยัญชนะผสมกับไม้หรือสระอื่นแล้ว ก็ให้ออกเสียงตามตัวเดิม โดยควบกล้ำไปเลย เช่น

ล อ่านว่า	คูกะรา	ล อ่านว่า	จระเดิน
ล	"	ล	"
ล	"	ล	"
ล	"	ล	"

ตัว **ป** หลวง **ป** ใช้เขียนในภาษาล้านนาเท่านั้น ถ้าหากนำไปใช้เขียนภาษาบาลี จะใช้ตัว **ป** นอกจากใช้เป็นพยัญชนะซ้อนสังโยค จึงใช้หาง **ป** เข้ามาควบซ้อน (เท่ากับ พพ) เช่นคำว่า สัพพะ (สัปปะ) **ป** สัพพิ (สัปปิ) **ป**

ตัว **ร** บางครั้งเป็นพยัญชนะซ้อนหรือสังโยค ใช้หาง **ร** เช่น เสฎฐิ **ร** โดยเฉพาะหาง **ร** กับหาง **ร** นั้นจะมีลักษณะเหมือนกัน การที่จะรู้ว่าตัวไหนเป็นหาง **ร** หรือ

ระจระ ก็คือเมื่อซ้อนกับพยัญชนะ ระจระวรรค ก็เป็นหางระจระ ตัวอย่างเช่น ฅจจ ฅจจ
เมื่อซ้อนตัวพยัญชนะ ะจระวรรค ก็เป็นปะหลวง ตัวอย่างเช่น ฅจจ ฅจจ ฅจจ เป็นต้น
จะไม่ซ้อนพยัญชนะวรรคอื่นนอกจากวรรคตัวเอง

ตัว ๑ (ร) และ ตัว ๒ (ฮ) บางครั้งก็เกิดความสับสน เพราะเขียนว่า เรา, รัก แต่อ่านว่า
เฮา, ฮัก ก็มี เมื่อสอบถามผู้รู้ท่านก็ได้อธิบายว่าเมื่อก่อนนั้นจะเขียนว่า เรา แต่ที่อ่านว่า เฮา นั้น
เพราะเป็นสำเนียงภาษาพูด แต่ปัจจุบันนี้เมื่อมีผู้เขียนคำว่า เรา รัก รู้ ๑๖ ๑๖ ๑๖ จะเขียนเป็น
เฮา ฮัก ฮู ๑๖ ๑๖ ๑๖ ก็ไม่ผิด เพราะเป็นการเขียนตามสำเนียงการออกเสียงนั่นเอง

ตัว ๓ (หะ, อยะ, ยะ) เมื่อมีไม้(สระ, วรรณยุกต์) ผสมอยู่ จะออกเสียงเป็น หะ, อยะ
แต่เมื่อไม่มีไม้ จะออกเสียงเป็น ะ เช่น ยา ยาย ๓๖ ๓๖

คำที่อ่านยาก ๑๖๑๖๑๖๑๖

การเขียนภาษาพื้นเมืองหรือภาษาล้านนา นั้น บางครั้งก็อ่านได้ยากเพราะเป็นภาษาที่ท่าน
เขียนในธรรมบ้าง หรือเขียนเพราะความมั่งง่ายบ้าง ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามหลักของภาษาเสยทีเดียว
และอาจไม่เหมือนภาษาไทยกลางที่เราคุ้นเคยกัน เพราะภาษาไทยนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงก็จะมี
การปรับเปลี่ยนให้เหมือนกันหมด โดยมีการควบคุมดูแล และกำหนดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน
แต่เนื่องจากภาษาล้านนาเราไม่ได้มีการกำหนดให้มีมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งไม่มีหน่วยงานที่มี
หน้าที่ควบคุมดูแล เมื่อผ่านมาเป็นเวลานานก็ย่อมจะผิดเพี้ยนกันไปตามแต่สถานที่ ซึ่งการที่จะอ่าน
ได้นั้นก็ต้องอาศัยอ่านให้มาก และสังเกตให้มากจึงจะทำให้อ่านได้บ้าง

ตัวอย่างคำที่อ่านยาก

อ่านยาก	คำอ่าน	อ่านยาก	คำอ่าน
๑๑๑๑	แท้แล	๑๑๑๑	พยาธิ
๑๑	และ, แล	๑๑๑	ฤา
๑๑๑	แล้ว	๑๑๑๑	ฤกษ์
๑๑๑	และนา	๑๑๑	สุรา

ວິໄນ	ຄືວ່າ	ໄວ	ດູກະລາ
ວິໄນ	ຟືວ່າ	ໄວ	ໄປຫາ
ວິໄນ	ກິວ່າ	ໄວ	ໄປມາ
ວິໄນ	ກິບໍ່	ວິໄນ	ກິມາ
ວິໄນ	ກິມີ	ວິໄນ	ຮືວ່າ
ວິໄນ	ກິດີ	ວິໄນ	ຈັກມາ
ວິໄນ	ອັນວ່າ	ວິໄນ	ຟື່ນ້ອງ
ວິໄນ	ທັງຫລາຍ	ວິໄນ	ມັກວ່າ
ວິໄນ	ບໍ່ມາ	ວິໄນ	ກະທຳ
ວິໄນ	ສງສາຣ	ວິໄນ	ຢື່ນຍາວ